

שִׁוּנָה הַלְכוֹת

גליון 736

יום שישי ט' שבט
עש"ק בשלח / התשפ"ה

גליון שבועי

יו"ל ע"י מכון הלכה חב"ד (ע"ר)

משולחן
ההלכה

הרב שלמה יצחק פראנק
רב מרכז העיר עכו
וחבר מכון הלכה חב"ד

ברכה על מינים השווים בברכתם

**התנאים לפטור בברכה
מינים שווים בברכתם**

האוכל ושותה מאכלים ומשקים שונים שברכתם שווה, ברכת המאכל השני נפטרת בברכת הראשון, כתנאי שכשברך היה בדעתו לאכול את הדבר הנוסף, או שהמאכל הנוסף היה לפניו בשעת הברכה, או שרגיל תמיד לאוכלו. וכן במקרה שהמאכל הנוסף שהובא לפניו הוא אותו סוג המאכל שעליו ברך - במקרים אלו אין לברך על המאכל הנוסף; אך כאשר המאכל או המשקה הנוסף אינו מאותו מין ממש (כגון: מיני משקים שונים), אין הוא נפטר בברכת הראשון, אלא אם כן המאכל או המשקה הנוסף הובא כשעדיין נותר מהמין הראשון שהיה בשעת הברכה!

ברכה על מאכל אחד פוטרת מאכל אחר שברכתו זהה - ובתנאי שהמין שברך עליו, קודם בחשיבותו בברכה למין שרוצה לאכול כעת. אך אם ברך על המין הפחות בחשיבותו ולאחר מכן רוצה לאכול דבר הקודם לו בברכה (ולמשל: ברך על פרי פרוס ולאחר מכן רוצה לאכול שלם), ולא חשב מראש לפוטרו בברכה, נחלקן הפוסקים האם צריך לברך שוב, ועל כן

הקדמת הברכה על המין החשוב

היו לפניו מאכלים שברכתם שווה, תיקנו חכמים שהברכה תיעשה על החשוב. אלא שאם אותו מאכל שדינו להקדימו עדיין אינו לפניו, אינו צריך להמתין לו. ואפילו היו לפניו שני המאכלים, אלא שאינו רוצה לאכול שניהם כי אם רק אחד מהם - יברך עליו, ואינו מחויב לאכול מהמאכל החשוב כדי לקיים את דין הקדימה!⁴ היו לפניו מאכלים שברכתם שווה ורוצה לאכול משניהם, אלא שמצד סיבה כל שהיא חפץ להקדים אחד מהם - יכול להקדימו, ואינו מחויב לאכול כעת מהמאכל החשוב כדי לקיים את דין הקדימה. (וכפי שנהוג בליל אדר"ה לברך "העץ" על תפוח, אף אם יש לפניו פירות רימון או פירות נוספים משבעת המינים).⁵

לכתחילה יזהר לכוון בפירוש לפטור את המין החשוב יותר (אם עדיין אינו לפניו). ואם לא כיוון אף על פי כן לא יברך, כי ספק ברכות להקל!²

לכתחילה טוב להיזהר ולחשוב תמיד כאשר מברך, שדעתו לפטור בברכתו את המאכלים שיביאו לפניו הזהים בברכתם. ואורח שהגישו לפניו מאכלים וברך, גם אם לא התכוון בפירוש שדעתו על כל מה שיביאו לפניו, מן הסתם דעתו על כל מה שיביאו לו, ולכן אינו צריך לברך שוב. מי שברך והחל באכילתו, ולאחר מכן גמר בלבו שלא לאכול או לשתות - אם אחר כך נמלך בדעתו ורוצה לאכול עוד, עליו לשוב ולברך. וזאת אפילו במקרה שאוכל מאותו המין ממש שעליו ברך והיה לפניו בשעת הברכה (וי"א שאם רגיל להמלך ולאכול אי"צ לברך).³

4. סדר ברה"נ פ"ט וט"ז. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סי' קסח

סי'ב, וראה מ"ב סרי"א סק"א.

5. שו"ע אדה"ז סרמ"ט קו"א סק"ד לוח כולל-חב"ד (לענין

הברכה על התפוח בליל אדר"ה). וראה המלך במטיבו ח"ב ע"ג.

וראה פסק"ת סרי"א הע" 6 והערה 12.

2. עפ"י סדר ברה"נ פ"ט ס"ו-ז. וראה פסק"ת סר"ו הע" 79.

3. סדר ברה"נ פ"ט ס"ה. וראה שם פ"ה ס"א. פסק"ת סקע"ט

אות

1. סדר ברה"נ פ"ט ס"ה. פסק"ת סר"ו אות י"ח (ג). ליתר הרחבה ראה ספר 'הלכה למעשה' (מכון הלכה חב"ד) מועדים - חנוכה ופורים פל"ג.

**הספר שכולם חיכו לו
טיפול בקטנים בשבת**

מצטרפים למכון הלכה חב"ד באחד
המסלולים ומקבלים את ספרי המכון
הצטרפו בטל: **058-7207770**

**בשבת אין
סמס לרב!**

הפרשת חלה

מהו שיעור הפרשת חלה בברכה?
עיסה שלא הפרישו ממנה ונאפו
החלות כיצד ינהגו בה? כאשר
התערבה החלה בעיסה לאחר
ההפרשה כיצד ינהגו בעיסה?

יום ראשון שיעור החלה

אחת ממתנות הכהונה היא מצוות חלה, וניתנת לכהן שיאכלה בטהרה, אלא שכיום כיוון שהכהונים וכן החלה עצמה אינם טהורים, יש לשרוף אותה לאחר ההפרשה. עיסה החייבת בהפרשת חלה היא כזו ששיעור הקמח שבה הוא לפחות עשירית האיפה שמשקלה נאמד ב-1.667 ק"ג, ואף בפחות מכך (החל מ-1230 גרם) יש להפריש בלי ברכה. אלא ששיעורים אלו הם רק בקמח לבן, אך בקמח מלא כיוון שמשקלו קל במקצת, לכן מתחייב בהפרשת חלה בשיעור קטן יותר. להלן סוגי הקמחים וחיוכם: בקמח מלא – יש להפריש בלי ברכה החל מ-1.150 ק"ג ובברכה רק מ-2 ק"ג; שיפון – החל מ-1.040 ק"ג, ובברכה החל מ-1.391 ק"ג; כוסמין – החל מ-1.175 ק"ג, ובברכה מ-1.640 ק"ג; קמח שיבולת שועל – החל מ-890 גרם, ובברכה החל מ-1.197 ק"ג; קמח שעורה – החל מ-1.050 ק"ג, ובברכה החל מ-1.419 ק"ג.

יום שני חלת ארץ ישראל וחלת חול

מצוות הפרשת חלה נמנתה בין המצוות התלויות בארץ שהרי נאמר בה "והיה באכלכם מלחם הארץ", כך שמצוות החלה מהתורה היא מעיסה שלשו אותה בארץ ישראל בלבד, אולם חכמים תיקנו להפריש חלה גם מעיסה שנעשתה בחוץ לארץ. הברל זה שבין חלת ארץ ישראל לשל חול, יוצר השלכה מעשית בערב שבת, כיוון שבשבת אסור להפריש חלה, ולכן בבין השמשות אסור להפריש חלה בחוץ לארץ (שהיא מדרבנן), שהרי יכול לאכול בלא הפרשת חלה ולהשאיר קצת לאחר שבת ולהפריש ממה שנשאר, אבל בארץ ישראל – שאסור לאכול מן הפת קודם הפרשת החלה – מותר להפריש בבין השמשות אם אין לו חלות אחרות.²

יום שלישי סדר ההפרשה

מכך שבתורה נזכרת מצות ההפרשה בלשון – "ראשית עריסותיכם", למדו שעיקר מצות ההפרשה היא בזמן שהיא עיסה לפני אפייתה, ואכן כך נוהגים לכתחילה בכל סוגי

המאפים שלאחר הלישה מברכים "להפריש חלה", מפרישים הצידה "כזית" (כ-27 גרם) מן העיסה ואומרים "הרי זו חלה", אחר כך שורפים אותו בנפרד מיתר המאפים. במידה ולא הפרישו מן העיסה בעודה בצק יש להפריש בברכה לאחר האפייה על ידי צירוף כל המאפים לכלי אחד. מצווה זו היא אחת מן המצוות שנמסרו בייחוד עבור האשה, ונהוג שבכל ערב שבת תאפנה הנשים חלות כשיעור חלה בכדי לקיים מצווה זו הבאה בין היתר כתיקון על חטא עץ הדעת שהיה בערב שבת, ונהגו לתת לצדקה קודם ההפרשה.³

יום רביעי עיסה הפטורה מחלה

עיסות העשויות בבליילה רכה ונאפות בתנור, כגון עוגות טורט וכדומה חייבות בהפרשת חלה לאחר אפייתן, אלא שעיסה שנילושה במי פירות וכדומה בלא מים כלל אין מברכים על ההפרשה. עיסה גדולה שנילושה מתוך כוונה לחלקה בעודה בצק לעיסות קטנות מהשיעור, ולחלק בין כמה בתים בעודה בצק פטורה מן החלה, כי מאחר שהיא נילושה מראש כדי לחלקה, נחשבת העיסה כמחולקת. אבל אם היא נילושה כדי לחלק את המאפה לאחר אפייתו, העיסה חייבת בחלה.⁴

יום חמישי צירוף עיסות

שתי עיסות, שאין בכל אחת מהן שיעור, ובשתייהן יחד יש שיעור, ונגעו זו בזו ונדבקו, חייבות בחלה. כמו כן כשישנם מאפים שנאפו פחות משיעור חלה, ואחר כך הצטרפו לכלי אחד מפרישים מהם חלה, כל עוד ושתייהן של אדם אחד, או של שניים שאינם מקפידים על מניעת עירוב העיסות; אבל אם מקפידים, אין עיסותיהם מצטרפות. וכן הדין בעיסות משני מינים, כשאינו מקפיד שלא יתערבו, מטרפות העיסות, אך אם מקפיד עליהן, כגון שהאחת מקמח מלא והשנייה מקמח רגיל, או אחת מתוקה ואחת מלוחה, אינן מצטרפות.⁵

יום שישי חלה שהתערבה בעיסה לאחר ההפרשה

חתיכה של הפרשת חלה שחזרה והתערבה בעיסה, יש לגשת לשלושה אנשים, כמו שמתירים נדרים, ולומר בפניהם שהפריש חלה ומתחרט הוא על כך ואילו ידע שיתערב לא היה מפריש, והם עונים שלוש פעמים "מותר לך", ואחר כך מפריש חלה פעם נוספת בלי ברכה. אלא שניתן לעשות זאת כל עוד לא אכלו ממה שנאפה, אך לאחר האכילה לא ניתן להתיר כיון שאז יצא שאכל טבל (שהוא יותר חמור).⁶

3. רמב"ם הל' בכורים פ"ה ה"א; טוש"ע וני"כ י"ד שטכ"ב ס"ה וטשכ"דח (וראה רע"א שם); שו"ע אדה"ז או"ח סתנ"ז ס"ו. וראה ספר הלכה למעשה שבת סדר היום בהוצאת מכון הלכה חב"ד ח"א ע' 7-85.
4. טוש"ע וני"כ י"ד שטכ"ו ס"ד וטשכ"ט; וראה ספר הכשרות פ"ד ס"ח"ב.
5. טוש"ע וני"כ י"ד שטכ"ה וטשכ"ו ס"א; שו"ע אדה"ז או"ח סתנ"ז ס"א ואילך; וראה ספר הכשרות פ"ד ס"ד.
6. רמ"א י"ד שטכ"ג ס"א; וראה ספר הכשרות פ"ד סכ"ט.

הרב מנחם כהן
רב בית קהילת חב"ד בית מנחם,
באר שבע וחבר מכון הלכה חב"ד

כאשר לא מתאפשר למקם
את בימת הקריאה במרכז
בית הכנסת, כיצד ינהגו?

דנו הפוסקים אודות ההקפדה על מיקומה של הבימה בבית-הכנסת, וכתבו פוסקים רבים, לדיוק שתהיה הבימה מול ארון הקודש ללא הפסק. וכן להקפיד להציב את הבימה באמצע בית-הכנסת, בדומה למזבח הפנימי שהיה באמצע ההיכל, ולמעשה הורה הרב, שיש להציב את הבימה באמצע בית-הכנסת, ובמקרה שישנם אילוצים שונים להצביעה בסמוך לקיר, יש להקפיד לכלל הפחות שתהיה שורה אחת של מתפללים כהפסק בין הבימה לקיר.

טוש"ע או"ח סק"נ ס"ה וני"כ, שד"ח אס"ד מע' ב"הכ"ז אות י"ג, א"ק חכ"ג ע' קנו וע' קצג, מנח"י ח"ג ס"ו.

הרב שלמה הלפרן
רב קהילת חב"ד, תל אביב וחבר
מכון הלכה חב"ד

תום ערב נשים אנו צריכות
להחזיר את המרצה במונית,
האם צריך להביא לה דווקא
נהגת או שמוטר אף ע"י נהג?

רצוי מאד לחפש נהגת, אם אין
ברירה, והנסיעה היא בכבישים
מוארים שיש בהם תנועה,
ובמונית מסודרת – ניתן להקל.

טוש"ע א"ע סכ"ב ס"ט וני"כ שם, א"מ אה"ע ח"ד ס"י סה, מ"ש קמא ח"ב ס"צ"א אות כ"א, דברי סופרים הל' יחוד סמ"ד ס"ק תרח, התנועותיות ה'תש"א ח"א ע' 244.

הרב מנחם מענדל הראל
רב קהילת חב"ד, דרום צפת וחבר
מכון הלכה חב"ד

האם מעלית יש בעיית
יחוד?

בדרך כלל לא, כיוון שהמעלית
היא במקום ציבורי כמו בניין
מגורים, מרכזי רפואה או משרדי
ממשלה ויש מקום להקל בשעה
שאנשים עולים ויורדים ובפרט
ביום, עם זאת יש המהדרים
להימנע מכך.

ראה שו"ת מנחת יצחק ח"ד, סצ"ד-ה, צ"ץ אליעזר ח"ו ס"מ פכ"ב אות ד, נטע"ג יחוד פט"ו.